

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЯНГИ ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ ТИЗИМИДА МАҲАЛЛАЛАРДА АМАЛГА ОШИРИЛГАН ИЖТИМОЙ ИШ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ

Манзура Манафовна Абдурахмонова

соц.ф.д.(DSC), доцент ФДУ

manzura.abdurahmonova@mail.ru

Аннотация: Ушбу мақолада “**ИНСОН**” деган улғу мақомга созовар бўлаётган ҳар бир шахс Европа, Ҳиндистон, Яқин Шарқ, Хитой, Ўрта Осиёдаги мамлакатларда ижтимоий фикр ва ғояларда салмоқли ўрин эгаллаганлиги ва Ўзбекистонда барча ижтимоий-иқтисодий (ижтимоий, тиббий, моддий каби) шароитлар яратилиб берилаётганлигига қаратилган масалалар ёритилган.

Калит сўзлар: олийжаноб инсон, инсонийлик, адолат, соғлом фикрлаш, саимийлик, ҳамдardлик, хайрихоҳлик, севги, ғамхўрлик, мурувват, “раис”, “муҳтасиб”, шаҳарларда “меҳтар”, жавонмардлик ҳаракати, агентлик, миссия, ижтимоий хизмат, оғир ҳаётий вазмат,

ТЕХНОЛОГИИ СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЫ, ВНЕДРЯЕМЫЕ В МАХАЛЛЯХ В НОВОЙ СИСТЕМЕ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ УЗБЕКИСТАНА

Манзура Манафовна Абдурахмонова

доктор по социологических наук (DSc), доцент ФДУ

manzura.abdurahmonova@mail.ru

Аннотация: В данной статье акцентируется внимание на том, что каждый человек, заслуживающий великого статуса «ЧЕЛОВЕК», занимает важное место в общественных мыслях и идеях Европы, Индии, Ближнего Востока, Китая и Средней Азии, и что все социально-экономические (социальные, медицинские, материальные) условия создаются в Узбекистане.

Ключевые слова: благородный человек, человечность, справедливость, здравый смысл, искренность, сочувствие, доброжелательность, любовь, забота, доброта, раис, мухтасиб, мехтар, движение жавонмардов.

КИРИШ. Мамлакатимизда “ижтимоий иш” (ижтимоий хизмат) касби янги касблардан бўлиб, инсонларга, жумладан ижтимоий ҳимояга муҳтож инсонларга ижтимоий ёрдам, ғамхўрлик кўрсатиш, уларнинг жамиятга мослашиши ва интеграциялашувига кўмаклашиш бўйича касбий салоҳиятли ёрдамни амалга оширувчи малакали мутахассисларга бўлган эҳтиёжни кучайиб бориш муносабати билан катта аҳамиятга эга бўлиб бормоқда.

АБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ.

Ижтимоий иш қадимдан ҳар бир инсон қалбида жойлашган бўлиб, меҳр-оқибат, мурувват, яхшилик қилиш, тарбия ва инсонийлик каби сифатларда акс этиб келган. Аслида бу сифатлар инсонлар қалби орқали бир-бирига берилади, ўтади. Ўзбек маҳаллаларида “раис”, “муҳтасиб”, шаҳарларда “меҳтар”, жавонмардлик ҳаракатида ҳам ижтимоий иш элементлари бўлган. Ушбу сифатларга қаратилган ҳаракатлар Европа, Ҳиндистон, Яқин Шарқ, Хитой, Ўрта Осиёдаги мамлакатларда ижтимоий фикр ва ғояларни амалиётга татдиқ этишда салмоқли ўрин эгаллаган. Жумладан, Қадимги “Авесто” (мл ав IX-VIII асрлар) китобида ер юзида адолат қарор топиши учун кишиларнинг ирқи, тили, урф-одатларидаги фарқларидан қатъий назар, уларнинг фаровон ҳаёти учун курашувчи жасур, ҳалол, пок, тадбиркор, ташаббускор инсонларни шакллантириш ва тарбиялаш ғояси илгари сурилган⁵.

Ислом динининг муқаддас китоби Қуръони Каримнинг “Нисо” сурасида “....етимларнинг ҳақларига риоя қилиш, кичик ёшдаги болалар, заиф кишилар ва аёлларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш” ҳамда “оилани мустаҳкамлаш, қариндош-уруғчиликни жойига қўйишга”⁶ катта эътибор берилган. Шунингдек, Хадиси шарифларларда ижтимоий ишнинг турли жиҳатларига эътибор қаратилиб, Жобир ибн Абдуллоҳ (р.а.)дан ривоят қилинади, у киши айтадилар: Расулуллоҳ (с.а.в.) “Яхши деб ҳисобланадиган ҳар бир иш садақа бўлади деганлар”⁷ деб таъкидлайди.

Хитой Конфуцийси (м.о. 551-479 йй.) таълимотида, олийжаноб инсон бешта хусусиятга эга. Биринчиси -жень- инсонийлик, иккинчиси-и-адолат, учинчиси-ли-таомил, тўртинчиси-чжи-соғлом фикрлаш, бешинчиси-синь-саимийлик.⁸деб таъкидланиб, жень- инсонийлик, урф-одат адолатдан келиб чиқса, адолат инсонийликдан келиб чиқади. Демак, инсонийлик ҳамдардлик, хайрихоҳлик, раҳм-шафқатли бўлиш, одамларни севиш, уларга ғамхўрлик ҳиссидан иборат⁹ деб берилади. Конфуций таълимотида келтириладиган бешала таомил бугунги кунда олиб бориладиган ижтимоий иш фаолияти ўзагини қамраб олади.

Буюк соҳибқирон Амир Темур (1336-1405 йй.) ижтимоий ҳаётга катта эътибор бериб, ижтимоий ҳаёт, сиёсат, иқтисодиёт, бошқарув ва ҳарбий соҳалардаги барча ғалабаларини, энг аввало, ўзининг тадбиркорлик билан иш юритганлигидан, тадбиркорликни ўз тафаккури ва ҳаракатининг шиори қилиб олганлигида деб билиб⁶, у “...адолат ва инсоф билан Танграмнинг яратган бандаларини ўзимдан рози қилдим. Гуноҳкорга ҳам, бегуноҳга ҳам раҳм-шафқат билан, ҳаққоният юзасидан ҳукм чиқардим. Хайр-эҳсон ишларим билан

⁵Razzoqov A., Toshmatov Sh., Ormonov N. Iqtisodiy talimotlar tarixi.–Т.: Iqtisod-moliya, 2007. – Б. 13.

⁶ Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф. Тафсири Ҳилол. Биринчи жуз”Nilol-nash” нашриёти, Тошкент, 2013. –Б. 474-475.

⁷ Ал-адаб ал-муфрад. 37- бет. Имом Исмоил ал-Бухорий www.ziёuz.com кутубхонаси

⁸ Конфуций, Ҳикматлар. Жўраев О., Жўраева К. Русчадан таржимаси. Тошкент. А.Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти, 2010. Б.6-7.

⁹ Конфуций, Ҳикматлар. Жўраев О., Жўраева К. Русчадан таржимаси. Тошкент. А.Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти, 2010. Б.6-7.

⁶ Аҳмедов Б., Аминов А. Амир Темур ўғитлари. – Тошкент: Навруз, 1992. – Б. 11.

одамларнинг кўнглидан жой олдим. Сиёсат ва инсоф билан сипоҳларимни, раиятни умид ва кўрқинч орасида тутиб турдим. Фуқаро ва кўл остимдагиларга раҳмдиллик қилдим, аскарларимга инъомлар улашдим”⁷ деб таъкидлашларида, буюк соҳибқирон ҳукумронлик қилган давридаги ижтимоий ишга урғу берилган.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 2019 йил 21-ноябрдаги Аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиши соҳасидаги устувор вазифалари муҳокамасига бағишланган йиғилишида “Ижтимоий ҳимоя фақат нафақа тўлаш билан кифояланмасдан, балки муҳтожларнинг “оёққа туриши”га кўмаклашиши лозим деб таъкидлаб ўтадилар. Уларнинг фикрларида ижтимоий ҳимоя инсонларни фақатгина моддий кўллаб-қувватлаш эмас, балки аҳолининг заиф қатламларига турли хил ижтимоий-иқтисодий хизматларни йўналтириш орқали кўмаклашиш зарурлигини билдиради. Шу жиҳатдан чуқурроқ тўхталадиган бўлсак, Ижтимоий хизматлар ўзи нима? Шунингдек Иқтисодий хизматларчи? деган саволлар туғилиши табиийдир. Шу ўринда айтиб ўтиш жоизки, бугунги кунда **“ИНСОН”** деган улуғ мақомга созовар бўлаётган ҳар бир шахсга Ўзбекистонда барча ижтимоий-иқтисодий шароитлар яратилмоқда. Масалан: оилани шаклланиш давридаги: чуқур тиббий хизматлар, келин-куёвлар мактаби, соғлом хомиладорлик(она ва хомила болага скринг хизматлари, дори-дармондар, витаминлар, хомиладорлар учун потранаж хизматлари), бола туғилган сониядан бошлаб она ва болага тиббий хизматларни, ижтимоий зарурий хизматлар таъминланиши, моддий жиҳатдан ижтимоий таъминот, болалар нафақаси ва бошқалар билан кўмаклашишни, туғилгандан то балоғот ёшига еткунга қадар эмланиши кабилар, шунингдек болаларни Комил инсон қилиб етиштириш мақсадида ёшлигидан мактабгача таълимга мажбурий жалб этилиши (бунда ҳам моддий жиҳатдан кўллаб-қувватлаш мақсадида, кам таъминланган болаларни тўлов бадалларидан озод қилиниши ёки қисқартирилиши), мактабга тўлиқ қамраб олиниши, ҳаммага инклюдияни таъминланиши ҳамда уларни бепул озиқ-овқат, кийим-кечак ҳамда китоблар билан таъминланиши ва бошқа жиҳатларда ижтимоий-иқтисодий ёрдам бериш орқали кўллаб-қувватланишилари кабилар киради.

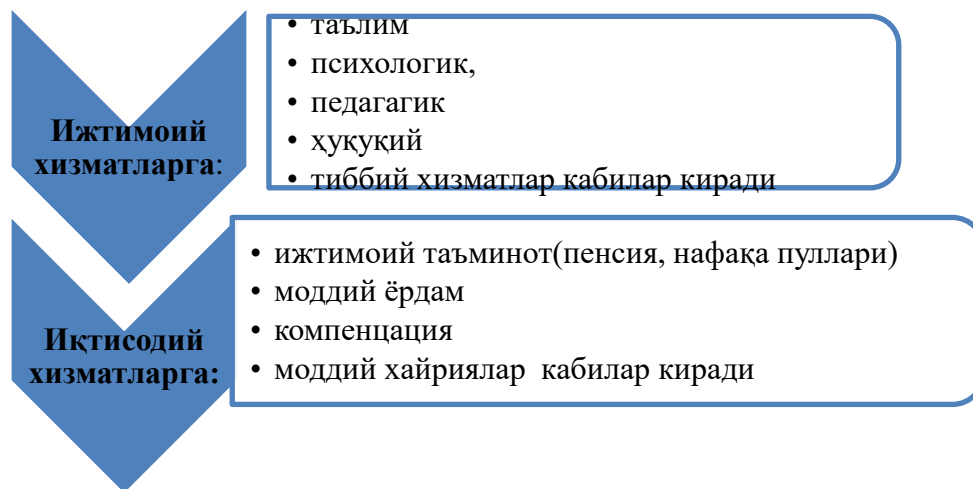
Ю.Хабермас фикрича жамиятни инсонларнинг ўзаро муносабатлари ташкил этиб, умумқабул қилинган ахлоқий қоидалар, нормалар кадриятларнинг ривожланиши натижасида, давлат ва жамият тараққий этиб, ўзгариб бораверади. Ижтимоий хизматлар тизими - инсонларнинг ўзаро муносабатларининг маҳсулидир⁸. Рус тадқиқотчиси Л.К.Терещенконинг фикрича, ижтимоий хизмат кенг жамоатчилик орасида амалга ошириладиган фаолият бўлиб, у очиқлик, шаффофлик, ошкоралик тамойилларига таянади.

⁷ Соғуний А., Кароматов А., Аҳмедов Б. Темур тузуклари –Т.: Нашриёт-матбаа бирлашмаси, 1191, - 144 б.

⁸ Управление общественными отношениями: Учебник / Под общ. ред. В. С. Комаровского. М.: Изд-во РАГС, 2005. С. 17-18.

Ижтимоий хизматни давлат бошқаруви органлари, тадбиркорлар, юридик, жисмоний шахслар ва нодавлат сектори амалга оширади.

Ҳуқуқшунос олим Д.Н.Бахрахнинг фикрича: “Инсонларнинг, шунингдек, давлат ва жамиятнинг мақсадга мувофиқ фаолият йўналишларидан бири – бу хизматдир. Бу тушунча турли маъноларда: инсоннинг фаолият тури, ижтимоий-ҳуқуқий институт, давлат органларининг махсус тизими маъносида ишлатилиши мумкин. Хизмат – бошқарувдан, давлат фаолиятини амалга оширишдан, бошқарувни таъминлашдан, аҳолига ижтимоий-маданий хизмат кўрсатишдан иборат. Шундай қилиб, “давлат хизматчилари” тушунчаси ҳокимиятнинг марказий ва маҳаллий органларида хизмат қилувчи барча кишиларни бирлаштиради. Худди бошқа мамлакатларда (ва бинобарин бошқа тилларда) бўлганидек, давлат хизмати расман “ижтимоий хизмат” деб аталади⁹.

Ўзбекистон Республикасининг “Қариялар, ногиронлар ва аҳолининг бошқа ижтимоий заиф тоифалари учун мўлжалланган ижтимоий хизматлар тўғрисидаги” Қонунида ижтимоий хизмат тушунчасига таъриф берилган.

Хусусан, - ижтимоий хизматлар — оғир турмуш шароитида қолган шахсларнинг (оилаларнинг) ҳаёти сифатини оширишга, жамият ҳаётида бошқа фуқаролар билан тенг ҳолда иштирок этиш учун имконият яратишга ва (ёки) ўзларининг асосий ҳаётий эҳтиёжларини мустақил равишда қондириш имкониятларини кўпайтиришга қаратилган ёрдам кўрсатиш бўйича чоратадбирлар комплекси;

- ижтимоий хизматларни етказиб берувчилар — ижтимоий соҳа ташкилотлари, ижтимоий ёрдам хизматлари, нодавлат ташкилотлар ҳамда ижтимоий хизматлар етказиб берувчи якка тартибдаги тадбиркорлар;

- ижтимоий хизматларнинг истеъмолчилари— ижтимоий хизматлар кўрсатиладиган шахслар¹⁰.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2019 йил 21-ноябрдаги Аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиши соҳасидаги устувор

⁹ Давлат хизмати : Ўқув қўлланма / Э. Т. Хожиев, Г. С. Исмаилова, М. А. Рахимова. – Тошкент: Baktria press, 2015. –Б. 103.

¹⁰ O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi veb sayti <https://www.lex.uz/docs/3083192>

вазифалари муҳокамасига бағишланган йиғилишидаги “...балки муҳтожларнинг оёққа туришига кўмаклашиш” зарур деганларида, бугунги кундаги пандемия даврида Ўзбекистонда амал қилаётган “Темир дафтар” тушунчаси ва “Темир дафтар” га киритилган оилаларни ижтимоий-иқтисодий кўллаб-қувватлаш орқали уларни бандлигини таъминлаш, даромадларини ошириш зарурлиги, натижада ушбу оилаларни фаровонликка эришишига қаратилган фаолият назарда тутилган эди. Шундай экан, «Темир дафтар» – узи нима у¹¹? деган савол ҳам туғилиши табиийдир. Бунга жавобан “Темир дафтар” — карантин шароитида ишсиз, даромадсиз қолган эҳтиёжманд, ёрдамга муҳтож оилаларнинг маҳаллада шакллантирилган шаффоф рўйхати;

“Темир дафтар” ўз навбатида фуқаролар йиғинлари раисининг сектор ва ҳудуд раҳбари билан ҳамкорликдаги фаолиятини мустақкамлайди. “Темир дафтар” ни юритишда эҳтиёжманд оилаларнинг 7 тоифаси, жумладан: кам таъминланган, ногиронлиги бўлган, ижтимоий ҳимояга муҳтож оилалар, якка-ёлғиз кексалар, доимий ишсиз фуқаролар, карантин туфайли ишсиз қолган фуқаролар, оғир эпидемиологик ҳудудлардан кўчириб келинган фуқароларни камбағалликдан чиқариш чоралари кўрилди.

Масъул ходимлар ўзининг кунлик амалга оширилган ишлари юзасидан “Темир дафтарда”ги маълумотларни saxovat.argos.uz сайтида рақамли имзо калити орқали электрон шаклда киритиб борди. “Темир дафтар”га тушган оиланинг ҳеч бўлмаганда битта аъзоси жорий йилда иш билан таъминланиб, ушбу орқали уларни муҳтожликдан чиқариш чоралари кўрилди.

Ижтимоий аҳволи ва турмуш шароити оғир, ишсиз ва ижтимоий фаол бўлмаган хотин-қизларни ҳар томонлама ижтимоий кўллаб-қувватлаш ва ҳимоя қилиш, уларга давлат томонидан манзилли тарзда кўмаклашиш тизимини жорий қилиш мақсадида, хотин-қизлар муаммоларини «Аёллар дафтари»ни юритиш орқали тизимли равишда ҳал этиш ва уларни ижтимоий кўллаб-қувватлаш бўйича 2021 йил 8 январда Вазирлар Маҳкамаси қарор қабул қилди ва бугунги кунга қарор ижроси таъминланиб келинмоқда. **«Аёллар дафтари»** — ижтимоий, иқтисодий, ҳуқуқий, психологик кўллаб-қувватлашга, билим ва касб ўрганишга эҳтиёжи ва иштиёқи бўлган, ишсиз хотин-қизларнинг муаммоларини аниқлаш, бартараф этиш ва назоратини олиб бориш бўйича маълумотлар базаси.

Бу ишларни тизимли амалга ошириш мақсадида, мамлакатимизда жорий этилган “Темир дафтари”, “Аёллар дафтари” сингари, Ҳукуматнинг 2021 йил 11 мартдаги «Ёшларни ижтимоий кўллаб-қувватлаш бўйича кўшимча чоратадбирлар тўғрисида»ги қарори билан ишсиз ёшлар бўйича алоҳида **“Ёшлар дафтари”** шакллантирилиб, ишсиз ва боқувчисизлик бўйича алоҳида рўйхатлар шакллантириб, ҳар бири билан янги тизим, янгича тартибда манзилли иш фаолиятини олиб бормоқда.

¹¹ Боймирозева С. <http://xs.uz/uz/post/temir-daftar-oz-nima-u>

Шунингдек, аҳолини манзилли ҳимоясини кучайтириш мақсадида, **Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Ижтимоий ҳимоя миллий агентлиги** Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Ижтимоий ҳимоя миллий агентлиги Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 1 июндаги “Аҳолига сифатли ижтимоий хизмат ва ёрдам кўрсатиш ҳамда унинг самарали назорат тизимини йўлга қўйиш бўйича комплекс чоратадбирлар тўғрисида”ги Фармони билан ташкил этилган. Агентлик аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш ва ижтимоий хизматлар кўрсатиш соҳасидаги ягона давлат сиёсатини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш бўйича ваколатли давлат органи ҳисобланади ҳамда ўз фаолиятини бошқа давлат органлари ва ташкилотлари, уларнинг мансабдор шахсларидан мустақил равишда амалга оширади

Агентликнинг миссияси – профессионал ижтимоий хизмат ва ижтимоий ёрдам ҳисобланади. Агентлик вазифалари:

✓ Оғир ҳаётий вазиятга тушган аҳоли билан манзилли ишлаш ва уларга ижтимоий хизмат ва ёрдам кўрсатиш, жамиятга ижтимоийлашувини таъминлаш орқали ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳоли сонини камайтириш;

✓ Оғир ҳаётий вазиятга тушиш хавфи остида бўлган ижтимоий хизмат ва ижтимоий ёрдамни маҳалла даражасида ташкил этиш орқали аҳолини ўзи яшаётган муҳитидан ажратмаслик;

✓ Ижтимоий хизмат ва ижтимоий ёрдамнинг барқарор бўлишини таъминлаш орқали уларнинг ҳуқуқларини доимий кафолатлаш;

✓ Ижтимоий хизмат ва ижтимоий ёрдам кўрсатишнинг барча босқичларида шаффофликни таъминлаш орқали ижтимоий ҳимоя сиёсатини шакллантиришда иштирокини ошириш;

✓ Ижтимоий хизматларни шакллантиришда аҳолининг талаб ва эҳтиёжларини инобатга олиш орқали хизматлар манзиллилигини ва самарадорлигини ошириш.

Агентлик фаолиятининг устувор йўналишлари:

Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш соҳасида давлат сиёсати ва чоратадбирларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш йўналишида:

✓ аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш соҳасида ягона давлат сиёсатини ишлаб чиқиш ва уни амалга ошириш; ижтимоий ҳимояга муҳтож шахслар ва оилалар бўйича ижтимоий ёрдам дастурларини ишлаб чиқиш;

✓ кафолатланган ижтимоий хизматлар стандартларини ишлаб чиқиш, уларнинг амалга оширилишини мониторинг қилиш; аҳолининг турли гуруҳлари билан ишлайдиган профессионал “ижтимоий иш” хизматини ташкил этиш;

✓ ижтимоий шерикликни кенгайтириш, нодавлат сектор ва маҳаллий ҳамжамиятларни турли хил хизматлар кўрсатиш ва аҳолининг заиф қатламларини қўллаб-қувватлашга янада фаол жалб қилиш учун рағбатлантириш чораларини яратиш;

✓ соҳани рақамлаштириш орқали ижтимоий ҳимоя тизими шаффофлигини таъминлаш ва жараёнларни аҳоли учун қулай тарзда ташкил қилиш.

✓ Ногиронлиги бўлган шахслар билан ишлаш тизимини такомиллаштириш йўналишида:

✓ ногиронликни баҳолаш ва аниқлашнинг тиббий моделидан ижтимоий моделига босқичма-босқич ўтишни таъминлаш; ногиронлиги бўлган шахсларни юқори сифатли протез-ортопедия маҳсулотлари ва реабилитациянинг техник воситалари билан таъминлаш;

✓ ногиронлиги бўлган шахсларни реабилитация ва абилитация қилиш соҳасини ривожлантириш ва соҳага замонавий технологияларни жорий қилиш; жамиятда ижтимоий мослашув ва интеграция учун шароит яратиш, ногиронлиги бўлган шахсларни бандлигини таъминлашга кўмаклашиш, инклюзивликни таъминланишини мувофиқлаштириш ҳамда уларга қулай муҳит шакллантирилганлигини назорат қилиш;

✓ ижтимоий ҳимояга муҳтож шахслар, шу жумладан ногиронлиги бўлган шахсларга нисбатан жамият онгида соғлом фикрни шакллантириш; ногиронлиги бўлган шахсларнинг мустақил ҳаёт кечиршини қўллаб-қувватлаш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш, уларга уй шароитида ижтимоий хизматларини ташкил қилиш;

✓ ногиронлиги бўлган шахслар билан ишлайдиган ихтисослаштирилган интернат, таълим муассасалари ва реабилитация марказлари фаолиятини такомиллаштириш.

Вояга етмаган болаларни ҳимоя қилиш йўналишида:

✓ болаларга нисбатан зўравонликнинг олдини олиш дастурларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш; васийлик ва ҳомийлик тизимини такомиллаштириш, шу жумладан оилага асосланган болаларни парвариш қилишнинг муқобил шаклларини ривожлантириш;

✓ фарзанд асраб олиш тизимини такомиллаштириш;

✓ ижтимоий ҳимояга муҳтож болалар ҳуқуқлари, эркинликлари ва манфаатларини ҳимоя қилишни ташкил этиш; ҳимояга муҳтож болаларни даволашни ташкил қилиш тизимини такомиллаштириш.

III. Аёлларни ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш йўналишида: аёлларни зўравонлик ва жинсий зўравонлик таъқибидан ҳимоя қилишда профессионал ёрдам кўрсатишни ташкил этиш;

зўравонликдан азият чеккан аёлларни қўллаб-қувватлаш, шу жумладан бошпана (шелтер) ва реабилитация марказлари ишини ташкил қилиш.

IV. Оғир ҳаётий вазиятга тушиб қолган оилалар билан ишлаш йўналишида:

✓ оилаларга ижтимоий хизмат ва ёрдам кўрсатиш, болаларни оилалардан ажратишнинг олдини олиш, ота-оналарнинг кўникмаларини ривожлантириш; оғир ҳаётий вазиятда бўлган ҳомиладор аёллар, ёлғиз ота-оналар ва ёш болали оилаларни қўллаб-қувватлаш тизимини ташкил қилиш; оғир ҳаётий

вазиятларда бўлган оилалар фарзандлари учун ижтимоий хизматларни ривожлантириш;

- ✓ паллиатив ёрдамни ташкил қилиш.

V. Ёшлар билан ишлаш йўналишида: психосоциал хизмат кўрсатиш тизимини ташкил қилиш; алоҳида таълим эҳтиёжлари бўлган болалар учун ихтисослаштирилган таълим муассасалари биттирувчиларини турли ташкилотлар томонидан тақдим қилинган ижтимоий хизматлар, йўлланма ва сўровлари асосида психологик саломатлик, зарур кўникма ва таълим олиш, касбга, ишга ва тадбиркорлик қилишга йўналтириш тизимини йўлга қўйиш.

VI. Якка ёлғиз ва кексалар билан ишлаш йўналишида:

- ✓ уйда парвариш қилиш ва қўллаб-қувватлаш хизматларини ташкил қилиш;
- ✓ қариялар уйлари ва бошқа муассасалар негизида профессионал хизмат кўрсатиш тизимини ташкил қилиш;
- ✓ зўравонликдан ҳимоя қилиш.

VII. Ижтимоий таъминот дастурлари йўналишида: ижтимоий суғурта тизимида ягона давлат сиёсатини юритиш;

- ✓ аҳолини ижтимоий суғурта тизимига жалб қилиш бўйича рағбатлантирувчи механизмларини ишлаб чиқиш.

Вазирлар Маҳкамасининг 2023-йил 14-октябрдаги 539-сон қарорига мувофиқ кўрсатиладиган хизмат тоифалари

- ✓ Ўзгалар парваришига муҳтож бўлган ёлғиз яшовчи ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронлиги бўлган шахслар бўйича
 - ✓ Ногиронлиги бўлган шахслар, оғир касалликка чалинганлар, шунингдек, жисмоний, ақлий, сенсор ёки руҳий нуқсонлари бўлган ҳамда узоқ вақт даволанишга муҳтож бўлган болалар бўйича
 - ✓ Тазйиқ ва зўравонлик ҳолатлари бўйича
 - ✓ Кам таъминланган оилалар
 - ✓ Етим болалар ва ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган ҳамда тўлиқ бўлмаган оилалардаги болалар бўйича
 - ✓ Ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум этилмасдан фарзандлари олиб кетилган ота-оналар бўйича
 - ✓ Вояга етмаган (18 ёшгача бўлган) оналар ва оталарга
 - ✓ Тазйиқ ва зўравонлик, шу жумладан, болаларга нисбатан зўравонлик
 - ✓ Шошилинич тиббий ва руҳий ёрдамга муҳтожлик
 - ✓ Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар
 - ✓ Ота-она қарамоғисиз, қаровсиз ва назоратсиз қолиб кетган болалар аниқланган ҳолатлар
 - ✓ Ўз жонига қасд қилиш эҳтимоли юқори бўлган ҳолатлар

ХУЛОСА. Хулоса ўрнида айтиш мумкинки, бугунги кун шароитида Ўзбекистон ҳукумати бутун куч - ғайратини, ижтимоий-иқтисодий ресурсларини халқини қўллаб-қуватлаш ва ҳимоялаш орқали фаровонлигини ортиришга эришишга қаратган. Юқорида санаб ўтилган муаммоларни кейс-менежмент орқали амалга ошириш кўзда тутилган. Биз аҳолимиздаги ижтимоий муаммоларни ҳақиқий ижтимоий иш ходими сифатида муаммоларининг ҳолатини комплекс баҳолаб, муаммонинг вужудга келиш сабабини аниқласак ва унга реал ижтимоий хизмат ва ёрдамларни кўрсатсак шундагина бу тизим янада ривожланиб халқимизнинг турмуш даражаси тобора яхшиланади. Халқимизни манзилли ижтимоий ҳимоя қилиш бизнинг пировард мақсадимиздир. Ҳамда бунинг учун барчамиз жавобгармиз.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Razzoqov A., Toshmatov Sh., Ormonov N. Iqtisodiy talimotlar tarixi.-Т.: Iqtisod-moliya, 2007. – Б. 13.
2. Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф. Тафсири Ҳилол. Биринчи жуз "Nilol-nash" нашриёти, Тошкент, 2013. –Б. 474-475.
3. Ал-адаб ал-муфрад. 37- бет. Имом Исмоил ал-Бухорий www.ziyouz.com кутубхонаси
4. Конфуций, Ҳикматлар. Жўраев О., Жўраева К. Русчадан таржимаси. Тошкент. А.Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти, 2010. Б.6-7.
5. Конфуций, Ҳикматлар. Жўраев О., Жўраева К. Русчадан таржимаси. Тошкент. А.Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти, 2010. Б.6-7.
6. Аҳмедов Б., Аминов А. Амир Темур ўғитлари. – Тошкент: Навруз, 1992. – Б. 11.
7. Соғуний А., Кароматов А., Аҳмедов Б. Темур тузуклари –Т.: Нашриёт-матбаа бирлашмаси, 1191, - 144 б.
8. Управление общественными отношениями: Учебник / Под общ. ред. В. С. Комаровского. М.: Изд-во РАГС, 2005. С. 17-18
9. Давлат хизмати : Ўқув қўлланма / Э. Т. Хожиев, Г. С. Исмаилова, М. А. Рахимова. – Тошкент: Baktria press, 2015. –Б. 103
10. O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi veb sayti <https://www.lex.uz/docs/3083192>
11. Боймирзаева С. <http://xs.uz/uz/post/temir-daftar-ozini-nima-u>
12. Абдурахмонова, М. М. (2020). Ижтимоий иш касбий фаолиятининг мактабга йўналтирилган соҳасини ривожланишида жаҳон амалиёти тажрибалари. Журнал Социальных Исследований, 3(6).

13. Абдурахмонова, М. М. (2021). Теории межсекторальных подходов к защите детей. *Человек. Наука. Социум*, (2), 62-74.

14. Абдурахмонова, М. М. (2021). Необходимость изучения общественного мнения для принятия эффективных решений в школе. *Человек. Наука. Социум*, (1), 33-46.

15. Абдурахмонова, М. М., & Маллабоев, Ш. А. (2016). Узбекская модель развития малого предпринимательства. *Ученый XXI века*, 62.

16. Абдурахмонова, М. М., & Содикова, Д. Ш. (2020). Efficiency of management of higher education institutions in the preparation of qualified personnel. *Человек. Наука. Социум*, (2), 8-27.

17. Абдурахмонова, М. М. (2021). Мактабларда самарали қарор қабул қилиш учун жамоатчилик фикрини ўрганиш зарурияти. *Журнал Социальных Исследований*, (SPECIAL ISSUE 1).

18. Абдурахмонова, М. М., & Орипов, А. (2019). Основные направления и приоритеты научной актуализации информационной парадигмы гражданского общества. *Мировая наука*, (12), 56-59.

19. Абдурахмонова, М. М., & Мирзажонов, Ж. (2020). Роль конституции в построении правового государства и гражданского общества. *Теория и практика современной науки*, (3), 9-11.

20. Абдурахмонова, М. М., & Маллабоев, Ш. А. (2016). Uzbek model of small business development. *Учёный XXI века*, (3-4 (16)), 58-63.

21. Madaliyeva, F., & Abduraxmonova, M. (2021). O'zbekistonda maktab bitiruvchi o 'quvchilarini kasb-hunar bilan ta'minlashda ijtimoiy ish amaliyoti. *Студенческий вестник*, (8-3), 94-95.

22. Abduraxmonova, M., & A'zamova, Z. (2021). O'zbekistonda pensiya ta'minoti tizimini shakllantirishning muhim jihatlari. *Интернаука*, (7-2), 91-93.

23. Sharipova, K., & Abduraxmonova, M. (2021). O'zbekiston maktablarida mehribonlik uylari tarbiyalanuvchisi bo 'lgan o 'quvchilar bilan ijtimoiy ish amaliyoti istiqbollari. *Студенческий вестник*, (8-3), 82-83.

24. Abdurakhmonova, M., Karimova, G., & Karimova, M. (2021). Role of ethical culture in preventing violence among spupils. *Интернаука*, (11-2), 50-51.

25. Abdurakhmonova, M. M., Akramov, D. O., & Egamberdiev, F. A. (2020). Conceptual aspects of the development of social work in the new social protection system of Uzbekistan. *Chief Editor*, (5), 8.

26. Abdurakhmonova, M. M. ugli Mirzayev, MA, Karimov, UU, & Karimova, GY (2021). Information Culture And Ethical Education In The Globalization Century. *The American Journal of Social Science and Education Innovations*, 3(03), 384-388.

27. Abdurakhmonova, M. M., Akramov, D. O., & Egamberdiev, F. A. Conceptual aspects of the development of social work in the new social protection system of Uzbekistan. *Chief Editor*.

28. Abdurahmonova, M. (2020). World practical experience of developing a school-oriented sphere of professional activity of social work. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*, 12(6), 1181-1186.